

Nr 131

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statstjänstemännens löner under åren 1957 och 1958 m. m. jämte i ämnet väckt motion.

(5:e avd.)

I propositionen nr 173 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 26 april 1957, föreslagit riksdagen att 1) antaga vid propositionen fogat förslag till statens löneförordning; 2) besluta att till de i statens grundlöneförordning resp. statens löneförordning angivna grundlönerna skall, med de undantag varom Kungl. Maj:t kan finna gott förordna, under åren 1957 och 1958 läggas särskilda tillägg enligt de grunder, som anges i en i statsrådsprotokollet omförmäld överenskommelse; 3) besluta att sådant rörligt tillägg på pensioner m. m., som enligt av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter må utgå efter grunder, fastställda av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut, skall under åren 1957 och 1958 — med beaktande av vad i statsrådsprotokollet anförts beträffande en fortsatt provisorisk samordning av tjänstepension och folkpension — utgå efter 75 resp. 80 procent av tilläggsunderlaget; 4) besluta att kristillägg under åren 1957 och 1958 skall utgå enligt grunder, som angivits i statsrådsprotokollet; 5) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder besluta om höjning av dels arvoden vid sidan av lön, dels arvoden till arvodesanställda befattningshavare i statlig eller statsunderstödd verksamhet; 6) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlöningsförfattningar, som kan föranledas av vad under 5 föreslagits; 7) bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåren 1956/57 och 1957/58 medge de överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, som kan föranledas av vad under 2—5 föreslagits; 8) till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 90 000 000 kronor; samt 9) till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner å riksstaten för budgetåret 1957/58 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 245 000 000 kronor.

I propositionen underställes riksdagen för antagande förslag till *statens löneförordning*, som enligt av riksdagen tidigare fattat beslut skall ersätta gällande statens grundlöneförordning. Författningsförslaget är intaget å s. 2—11 i propositionen.

Vidare redovisas en den 16 april 1957 — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — med statstjänstemännens huvudorganisationer träffad överenskommelse om statstjänstemännens löner under åren 1957 och 1958 m. m.

Slutligen äskas för innevarande och nästkommande budgetår särskilda anslag till täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för löne- och pensionsförmåner till följd av den av riksdagen tidigare beslutade löneplansrevisionen, vissa tjänsteförteckningsändringar i anslutning därtill samt den nu träffade överenskommelsen.

Vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor i årets statsverksproposition (bil. 2, p. 4) redovisades resultatet av de förhandlingar med statstjänstemännens huvudorganisationer rörande en löneplansrevision m. m., som ägt rum under hösten 1956. Därvid framhölls, att vid förhandlingarna förutsatts, att löneplansrevisionen och kostnaderna härför skulle hållas skilda från 1957 års avtalsrörelse. Avgränsningen hade tekniskt sett skett genom angivande av de lönebelopp, vartill statstjänstemännens löner skulle anses ha uppgått vid årsskiftet 1956/57, s. k. *baslöner 57*. Dessa baslöner redovisades för riksdagen i nyssnämnda bilaga till statsverkspropositionen (s. 53—56). Kommande förhandlingar om statstjänstemännens löner för år 1957 avsågs alltså skola föras från den utgångspunkten, att statstjänstemännens löner vid årsskiftet uppgick till angivna baslönebelopp.

Överenskommelsen om löneplansrevisionen m. m. innebär vidare bl. a. att statens grundlöneförordning den 3 december 1954 (nr 692) fr. o. m. den 1 juli 1957 skall ersättas med en ny förordning, *statens löneförordning*. Med hänsyn till den korta tid, som stått till förfogande sedan förhandlingarna avslutades, hade överenskommelsen vid tidpunkten för anmälan av statsverkspropositionen ej kunnat omsättas i författningsförslag. Det förutsattes därför, att förslag till statens löneförordning senare skulle få underställas riksdagen.

De i statsverkspropositionen framlagda grunderna för en löneplansrevision m. m. har sedermera godkänts av riksdagen (SU 14, rskr 14).

Förhandlingar om de statsanställdas löner har nu förts med statstjänstemännens huvudorganisationer, Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation och Tjänstemännens centralorganisation. Därvid har — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — den 16 april 1957 träffats överenskommelse med nämnda huvudorganisationer.

Departementschefen har tillstyrkt att den träffade överenskommelsen godtages och underställes riksdagens prövning. Beträffande departementschefens anförande får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet, s. 15—24.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft en vid riksdagens början inom andra kammaren av herr *Carlsson* i Tibro m. fl.

väckt motion (II: 249), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att sådana åtgärder måtte vidtagas, att de kostnader som är förbundna med flygtilläggen väsentligt nedbringas.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet. Frågan om den fr. o. m. den 1 januari 1957 gällande löneställningen för statstjänstemän och därmed i lönehänseende jämställda befattningshavare kan sägas innefatta två huvudmoment, nämligen dels den genom en löneplansrevision åstadkomna s. k. nollställningen med hänsyn till den intill utgången av år 1956 skedda löneutvecklingen på arbetsmarknaden i övrigt, dels det procentuella lönetillägg som ansetts böra ifrågakomma i anslutning till resultatet av den allmänna avtalsrörelsen under våren 1957. I det förra hänseendet har riksdagen redan i sak fattat beslut; i det senare hänseendet framlägges — jämte annat — förslag i den nu föreliggande propositionen nr 173.

Förevarande proposition upptar *dels* förslag till statens löneförordning, innefattande nya löneplaner m. m. i anslutning till löneplansrevisionen, *dels* förslag angående de faktiska lönerna — totallönerna — för åren 1957 och 1958 samt vissa därmed sammanhängande spörsmål rörande arvoden, pensioner m. m., *dels ock* vissa anslagsäskanden.

Förslaget till *statens löneförordning*, vilken utgör det författningsmässiga uttrycket för löneplansrevisionen, är uppbyggt på samma principer som den nu gällande statens grundlöneförordning. Såsom departementschefen framhållit har de i löneförordningen intagna grundlönetabellerna betydelse huvudsakligen endast som en garanti beträffande den lägsta lönenivå som kan ifrågakomma för tjänstemännen; de faktiskt utgående lönerna för en viss tidsperiod förutsättes liksom hittills skola fastställas genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen efter det tjänstemännens huvudorganisationer beretts tillfälle till överläggningar i ämnet. Utskottet, som inte funnit anledning till erinran mot förslaget till löneförordning, tillstyrker att detsamma antages av riksdagen. Förordningen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1957. Vad departementschefen i samband med berörda förslag anfört föranleder intet särskilt uttalande av utskottet.

Det i propositionen framlagda förslaget angående de faktiska lönerna — *totallönerna* — för tiden fr. o. m. den 1 januari 1957 grundar sig på en den 16 april 1957 dagtecknad överenskommelse med tjänstemännens huvudorganisationer, vilken träffats under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande. Överenskommelsen har godtagits av Kungl. Maj:t och underställes nu riksdagens prövning. I jämförelse med tidigare år innefattar den nu föreliggande överenskommelsen vissa nyheter. Till en början avser den sålunda i anslutning till den enskilda arbetsmarknadens avtal en tid av två år, nämligen 1957 och 1958, dock med en garantiklausul angående nya förhandlingar om 1958 års löner under viss förutsättning beträffande prisutvecklingen. Vidare har den procentuella förhöjningen för 1958 ställts i viss

relation till arbetstidens längd såtillvida, att förhöjningen avvägs med beaktande av förutsedd sänkning av den ordinarie arbetstiden för tjänstemän med en normalarbetstid om i genomsnitt 48 timmar i veckan. Slutligen har i fråga om tillämpningen av den i överenskommelsen innefattade fredsplikten förutsatts, att överenskommelsen omfattar tjänstemännens löne- och anställningsförhållanden med undantag av tjänsteförteckningsfrågor av s. k. B-karaktär, d. v. s. frågor som innefattar omprovning av gällande normer för lönegradsplaceringen av tjänster.

Utskottet — vars vederbörande avdelning genom statssekreteraren i civildepartementet erhållit närmare redogörelse för de förda förhandlingarna — har inte funnit anledning att framställa någon erinran mot det föreliggande förslaget i nu ifrågavarande del. Av departementschefens anförande framgår, att de med genomförandet av en allmän arbetstidsförkortning under åren 1958—1960 sammanhängande spörsmålen avses skola upptagas till särskilda överväganden. Vad tjänsteförteckningsfrågorna angår torde prövningen av desamma komma att upptagas i numera vedertagen ordning i samband med budgetarbetet instundande höst.

Den förut nämnda överenskommelsen avser även *lönetillägg, tilläggsarvoden och övriga ersättningar vid sidan av lön*. Härutinnan har en allmän översyn skett, och i anslutning härtill har särskild överenskommelse träffats om arvodesreglering fr. o. m. den 1 juli 1957. Utskottet har efter närmare granskning av förslaget i denna del funnit detsamma godtagbart. I fråga om beredskapsersättning har utskottet utan erinran tagit del av en promemoria från civildepartementet, avseende viss personal vid försvaret.

I detta sammanhang vill utskottet uttala sig angående den vid riksdagens början väckta motionen II: 249. I denna yrkas att sådana åtgärder måtte vidtagas, att kostnaderna för flygtillägg väsentligt nedbringas. Såsom av den förevarande propositionen framgår har, samtidigt med att en teknisk uppräknings av flygtilläggsbeloppen föreslagits, förutsatts att en översyn av flygtilläggsgrunderna och de provisoriskt uppräknade flygtilläggen skall ske inom sådan tid att förslag till nya grunder och belopp kan föreläggas 1958 års riksdag. Då utskottet ansett sig kunna utgå ifrån att vid nämnda översyn jämväl de i motionen II: 249 berörda förhållandena kommer under vederbörlig prövning synes motionen inte påkalla någon riksdagens åtgärd.

I fråga om *rörligt tillägg å pension* innefattar den träffade överenskommelsen att procenttalet höjes för såväl 1957 som 1958. När utskottet funnit sig kunna godta förslaget i denna del har utskottet beaktat departementschefens uttalande att ställning icke därmed tagits till frågan, i vad mån det rörliga tillägget på pensionernas grundbelopp för framtiden skall följa löneökningarna till de i tjänst varande.

Beträffande *retroaktiv reglering* av löneförmånerna för år 1957 har förutsatts att denna skall ske på det sättet, att för månaderna januari—juni utbetalas schablonmässigt beräknade tillägg till 1956 års löner. Dessa lönetillägg skall bestämmas på grundval av såväl löneplansrevisionen som den procentuella löneförhöjningen för 1957. Utskottet har beträffande förslaget

i denna del inte funnit anledning till annat uttalande än att utskottet utgått ifrån att de i avlöningsreglementena meddelade allmänna bestämmelserna om den tidigaste tidpunkten för utbetalning av lön för viss kalendermånad inte hindrar utbetalning av det ifrågavarande lönetillägget, i vad det avser juni månad, vid den tidpunkt som med hänsyn till omständigheterna kan befinnas lämplig.

De i propositionen framställda *anslagsäskandena* får utskottet tillstyrka.

Vad *Kungl. Maj:ts förslag i övrigt* innehåller har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

1) antaga vid propositionen nr 173 fogat förslag till *statens löneförordning*;

2) besluta att till de i statens grundlöneförordning resp. statens löneförordning angivna grundlönerna skall, med de undantag varom Kungl. Maj:t kan finna gott förordna, under åren 1957 och 1958 läggas särskilda tillägg enligt de grunder, som anges i den i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 26 april 1957 omnämnda överenskommelsen;

3) besluta att sådant rörligt tillägg på pensioner m. m., som enligt av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter må utgå efter grunder, fastställda av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut, skall under åren 1957 och 1958 — med beaktande av vad i statsrådsprotokollet anförts beträffande en fortsatt provisorisk samordning av tjänstepension och folkpension — utgå efter 75 resp. 80 procent av tilläggsunderlaget;

4) besluta att kristillägg under åren 1957 och 1958 skall utgå enligt grunder, som angivits i statsrådsprotokollet;

5) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder besluta om höjning av dels arvoden vid sidan av lön, dels arvoden till arvodesanställda befattningshavare i statlig eller statsunderstödd verksamhet;

6) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlöningsförfattningar, som kan föranledas av vad under 5 föreslagits;

7) bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåren 1956/57 och 1957/58 medge de överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, som kan föranledas av vad under 2—5 föreslagits;

8) till *Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 90 000 000 kronor;

9) till *Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner å riksstaten för budgetåret 1957/58 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 245 000 000 kronor;*

II. att motionen II:249 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 maj 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlön, Näsström, fröken Andersson, herrar Ivar Johansson, Einar Persson, Sundelin, Thun, Erik Svedberg, Pålsson, Holmqvist, Elfving, Rikard Svensson, Jacobsson och Mårtensson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Petterson i Degerfors, Jansson i Kalix, Staxäng, fröken Elmén, herrar Svensson i Alingsås, Gustafsson i Stockholm, Cassel, Andreasson, Nelander, Svensson i Kungälv och Gustafsson i Mem.

Reservation

av herr *Petterson* i Degerfors.